

SKEPPTUNA STORKLOCKA 1690

I Statens historiska museum befinner sig i kyrksalen en klocka, som enligt påskriften är gjuten 1690 för Skepptuna kyrkas räkning. Den äges numera av Nordiska museet, som förvärvade den från socknen genom klockgjuterifirman K. G. Bergholz & Co. år 1911 till ett pris av kr. 1,408:—¹; det räknades efter skrotvärde eller kr. 1: 60 per kg. Då detta museum saknar kyrksal, flyttades klockan i början av 1943 ur dess källare till Statens historiska museum såsom deposition.

Klockan är förnämligt smyckad med friser och bårder av fåglar och blad, rosetter och akanthus och har en vikt av 880 kg. Materialet utgöres av brons — en legering av koppar och tenn.

Klockan äger flera inskriptioner, eller följande:

Runt halsen:

GLORIA IN EXCELSIS DEO ET IN TERRA PAX HOMINIBVS
BENEPLACITVM

På kroppens olika sidor:

SVB PASTORE. MAG.

ERLAND AVRENIO

ET CVRATORIBVS

SWEN IONSSON I WALSTA

ANDERS ERSSON I WALLA

KLOCKAREN. EPS

HÄRADSDOMMARE

BENGT ERSSON I

HELGÄBY

ERIK ERIKSSON I SLOMSTA

GVTIN. I. SKEF

TVNA. AF. MARTEN

DANT. ANNO 1690

Runt mynningen:

KOMMER OCH LATER OSS GA VPPA HERRENS BERG TIL
IACOBS GVDS HVVS AT HAN LARER OSS SINA WAGAR ESAIAE 2

Alla bokstäver utgöras av versaler. Inskrifterna på kroppen äro inom vacker kartusch. De upptaga namnen på kyrko-

Bild 1. Skepptuna storklocka, gjuten i Skepptuna 1690. Nu i Statens Historiska Museum.

herden^o och de mer framstående bönderna i socknen, vilka få anses hava bidragit med att anskaffa klockan, något som redan inskriften antyder. Häradsdomaren Bengt Ersson i Helgåby var riksdagsman för häradet och utverkade 1689 kunglig tillåtelse att få upptaga kollekt inom stiftet för klockgjutningen. Tre år tidigare hade Kungl. Maj:t skänkt 25 daler silvermynt till detta ändamål.

Det märkliga med denna storklocka är, att den göts ute i socknen i närheten av kyrkan och icke hos klockgjutaren — Marten Dant — själv. Vid 1700-talets början ägde Skepptuna

tre klockor, varav tvenne kommo till år 1690. Den minsta hade gjutits redan 1678 av Johan Meÿer i Stockholm. För att erhålla malm till de nya klockorna smälte man ned den gamla storklockan, som var spräckt. Denna var emellertid väl gjuten, varför den »för tjock och hårdhets skull» — så uttrycker kyrkboken³ det — icke gav sig för släggor, utan man måste först använda eld. Den 22 maj 1690 slogs klockan sönder, och den 3 juni kunde man gjuta den nya storklockan. Av den överblivna malmen göts tre veckor senare en mindre klocka.

När jag under förhösten 1943 upptecknade ortnamn i Skepptuna socken för Ortnamnskommissionens räkning, påträffade jag namnet *Klockgropen* såsom benämning på en fördjupning i närheten av åldersdomshemmet på prästgårdens ägor. Gropen är belägen i Erlandshagen — namnet stammar enligt uppgift från den nämnde kyrkoherden Erland Aurenus — och är numera vattenfylld. Grovt räknat äro yttermåtten 8×8 m. På bifogade karta är gropen utmärkt med ett kryss. De gamla i socknen visste berätta, att man i forna tider gjutit en kyrkklocka där. I geologiskt hänseende består marken av mosand, en yngre diluviumbildning med äldre alluvium.

Klockorna hade sin plats i en klockstapel. 1713 byggdes en ny stapel, vilken 1718 enligt kyrkboken tjärades för andra gången. Den stod på ett mindre berg bakom det nuvarande ålderdomshemmet. Till minne av denna funktion kallas berget ännu *Klockberget*. På kartan har jag markerat dess plats med en ring.

Från kyrkans räkenskapsböcker⁴ äga vi en del intressanta uppgifter angående klockgjutningen 1690. Det året har man på utgiftssidan upptagit bl. a. »Koppar och Malm till bägge klockorna 188 dr 28 öre kmt» och »Engelssk Teen effter zedels lydelse 165 dr 16 öre kmt». Marten Dant uppbar i arbetslön 321 daler kmt och året efter 110 daler kmt. Såsom inkomst hade man tagit upp överbliven malm, 8 π , eller 120 daler kmt.

Det återstår nu endast att med några ord beröra, huru socknen lämnade ifrån sig sin storklocka år 1911. I kyrko- och skolrådets protokoll möta vi den 13 juli 1909 för första gången

